

BSOBAC-3- BACHELOROPPGAVE MED FORSKNINGSMETODE

Hvorfor dropper ungdom ut av videregående skole, og hva kan en sosionom bidra med for å hindre frafall?

University of
Stavanger

**Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Bachelor i sosialt arbeid**

UIS mai 2022

**Kandidatnummer: 7135
Antall ord: 11166**

``Er du glad i blomster? Da vet du at alle blomster ikke skal vannes og gjødsles likt. Noen skal ha lys, andre skygge. Hver blomst er forskjellig. Tenk deg en rosebukett: Plutselig er det en av rosene som bøyer nakken; tilsynelatende tar den ikke til seg vann. Den er ikke så motstandsdyktig som de andre. Kanskje trenger den mer næring. For at plantene skal kunne trives, må jeg ha kunnskap om nettopp det særegne hos hver plante. Jeg må både se og forstå – med andre ord, jeg må ha kunnskap og gi dem godt stell for at de skal blomstre. Hver blomst er forskjellig, akkurat som mennesker `` (Sykepleien, 2019).

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning	5
	<i>1.1</i> Bakgrunn for tema	5
	<i>1.2</i> Presentasjon av problemstilling	6
	<i>1.3</i> Begrepsavklaringer.....	6
	1.3.1 Relasjon og relasjonskompetanse	6
	1.3.2 Utsatte og sårbare grupper	7
	1.3.3 Stønad.....	8
	1.3.4 Droppe ut/ frafall i videregående	8
	1.3.5 Videregående utdanningsretninger	9
	<i>1.4</i> Formålet med oppgaven	9
2.0	Faglig kunnskap.....	11
	<i>2.1</i> Årsaker til frafall	11
	<i>2.2</i> Den relasjonelle tilnærmingen.....	11
	2.2.1 Å bli sett.....	12
	2.2.2 Empati og mentalisering	13
	<i>2.3</i> Selvbestemmelsesteorien.....	13
	2.3.1 Autonomi, kompetanse og tilhørighet.....	14
3.0	Metode	16
	<i>3.1</i> Valg av metode.....	16
	<i>3.2</i> Datainnsamling.....	17
	<i>3.3</i> Inklusjons og eksklusjonskriterier	18
	<i>3.4</i> Presentasjon av artikler.....	19
	<i>3.5</i> Oversiktstabell	22
	<i>3.6</i> Studiens troverdighet.....	24
4.0	Diskusjon av funn	26
	<i>4.1</i> Livet på skolen	26
	4.1.1 Sosionomens rolle- relasjon.....	27
	4.1.2 Sosionomens rolle- elevenes rettigheter	27
	<i>4.2</i> Overgangssituasjon	28
	4.2.1 Læretid, starten på et langt arbeidsliv	29
	<i>4.3</i> Karakterer.....	30

<i>4.4 Veien videre</i>	32
5.0 Avslutning	34
6.0 Litteraturliste	36

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for tema

I ethvert kull, på enhver skole er det en rekke ungdommer som på ulike måter ikke lykkes på skolen (Nordahl, 2013, s.11). Undervisning på skolen handler om å få realisert sine muligheter, både faglig, og sosialt. Skolen åpner dører for blant annet videre læring, høyere utdanning, en dør inn til arbeidslivet, muligheter for å bygge relasjoner, og sosial tilhørighet (Nordahl, 2013 s.11). Frafall i videregående har fått mye oppmerksomhet i senere tid, både av politikere, og i media. Det er ikke vist en særlig økning av frafall de siste tyveårene, men allikevel er det 30% av alle som starter videregående skole som avbryter utdanningen (SSB, 2021). I dagens kunnskapssamfunn hvor flere tar høyere utdanning, vil det være vanskeligere for dem som faller fra videregående å få gode jobber som bidrar til økt livskvalitet, økt levestandard og mindre økonomiske problemer (Moafi & Aamodt, 2009).

Mitt personlige forhold til dette temaet utviklet seg da jeg selv gikk på videregående skole. Mitt valgfag var sosialt arbeid, og det var i dette faget jeg fant ut at jeg ønsket å bli sosionom. Noe jeg har fundert over, er hvor lite vi lærer om sosionomens rolle og status på skolen, både på ungdomsskolen, videregående og ikke minst under utdanningen som sosionom. Min nysgjerrighet ble forsterket da jeg konkret skulle finne ut hvilke arbeidsoppgaver som er knyttet til sosionomer på videregående skole, og fant ut at det er lite som kommer til syne. Det må jo være vanskelig for en ungdom å vite hva en sosionom skal gjøre på skole, når nyutdannede sosionomer heller ikke vet det.

Frafall i videregående er et sammensatt problem, som kan være et resultat av enkelthendelser eller mer omfattende kompliserte problemer som har vedvart over tid, som for eksempel mobbing, psykiske lidelser m.m. Videregående er en stor del av ungdommers hverdag, og det er derfor viktig å undersøke og prøve å finne en forklaring på hvorfor så mange velger å avbryte utdanningen sin. Ungdommer vet at det å avbryte utdanningen kan føre til økonomiske problemer, vanskeligheter med å få arbeid og større risiko for å have på offentlige stønader fra nav. Allikevel velger de å droppe ut. Til tross for milliardsatsinger for å få frafallet på videregående ned, har tallene vært stabile siden 1994 (Svarstad, 2015).

1.2 Presentasjon av problemstilling

Ifølge utdanningsforbundet er frafall fra videregående regnet som et av de største problemområdene i norsk skole, og det er noe som får mye oppmerksomhet. Som nevnt tidligere har frafallet har vært stabilt de siste tyveårene, og ligger på rundt 30% (utdanningsforbundet, u.å).

Problemstillingen i oppgaven: *Hvorfor dropper ungdom ut av videregående skole, og hva kan en sosionom bidra med i å hindre frafall?*

I denne oppgaven tar jeg for meg ulike årsaker på hvorfor ungdom dropper ut av videregående med søkelys på relasjoner, karakterer og overgang fra skolebenk til læretid. På grunn av begrenset bruk av ord og tid på oppgaven er det de tre temaene nevnt ovenfor som det skal skives om i denne oppgaven. Det er flere temaer som er aktuelle for problemstillingen som for eksempel: mobbing, psykiske lidelser, sosioøkonomisk status, utsatte grupper og ungdom med minoritetsbakgrunn. Disse temaene skal ikke oppgaven ta for seg, men anbefales for videre lesing, og for å få en bredere forståelse på hvorfor ungdom velger å droppe ut av videregående.

1.3 Begrepsavklaringer

Under har jeg definert noen av de viktigste begrepene som blir nevnt i denne oppgaven.

1.3.1 Relasjon og relasjonskompetanse

I boka til Gustavsson og Tømmerbakken (2011), definerer de relasjon som når to mennesker har utviklet kvaliteter, bånd, og en gjensidig opplevelse av at en betyr noe for hverandre. De båndene kan være følelsesmessige, tanker, aktiviteter og opplevelser. At ungdommene opplever minst én god relasjon til minst én voksen på skolen kan bidra til en positiv utvikling sosialt og faglig. Det kan hjelpe ungdommene med å få en trygghetsfølelse, opplevelse av tilhørighet, og kan bidra til å ha mer åpne samtaler med de voksne, og andre ungdommer på skolen (Gustavsson & Tømmerbakken, 2011, s.56).

Vårt behov for tilhørighet, og for å bli sett av andre er helt grunnleggende for mennesker. Det å ha relasjonelle utfordringer kan være vanskelige og smertefulle. Relasjonelle utfordringer kan føre til belastning som kan komme til uttrykk på ulike måter som, stress, ensomhet, sinne,

og frykt for å bli holdt utenfor, og forlatt (Privatpsykologene, 2019). Ofte handler relasjonelt arbeid om å forbedre kommunikasjonen mellom mennesker, og hjelpe å forstå hverandre bedre. Noen ganger handler det om å bli bevisst på hvordan man kommuniserer med andre, andre ganger handler det om samspillmønsteret mellom mennesker (Privatpsykologene, 2019).

Relasjonskompetanse handler om vår evne til å møte andre mennesker, få frem deres behov, tilrettelegge for samhandling, og lærings situasjoner, slik at deres egne ressurser blir tatt i bruk i deres egen lærings og utviklingsprosess (Gustavsson & Tømmerbakken, 2011, s.56). For å kunne oppnå gode relasjoner til elever er det viktig å kjenne seg selv, og kunne forstå andre sin oppfatning av samspillet. En voksen kan tro at de har oppnådd en god relasjon til en ungdom, mens ungdommen ikke sitter med denne følelsen, eller motsatt.

1.3.2 Utsatte og sårbare grupper

Oppgaven skriver ikke om en spesifikk gruppe ungdommer, men det kan være nyttig å se på noen av de gruppene som er mer utsatt for å droppe ut av videregående skole, enn andre. Man kaller gjerne gruppene for ``sårbar`` og ``utsatte`` fordi man har en grunn til å mistenke at individene har særskilte utfordringer som psykiske lidelser, familieutfordringer som vold, alkohol og narkotikamisbruk, flykt bakgrunn, eller andre ting som gjør at de er spesielt sårbare (forskningsetikk, 2014).

Barn i barnevernet er en sårbar gruppe som kan være spesielt utsatt for å frafalle videregående. Barnevernet skal bidra til at barn og unge får trygge og gode oppvekstvilkår (bufdir, u.å.). Når barnevernet tar kontakt med en familie, er det oftest fordi noen har meldt inn bekymring. Enten det er en nabo, et familiemedlem, en lærer, eller andre instanser på skolen. Det kan oppleves som skremmende for familier å bli kontaktet av barnevernet. Barnevernet har en plikt til å vurdere alle bekymringsmeldinger som kommer inn, dette er et sikkerhetsnett for alle barn og unge i Norge (bufdir, u.å.). Barnevernet kan hjelpe barn og unge gjennom hjelpetiltak, fosterhjem, institusjon og familieråd. Disse barnevernsbarna er ikke uten risiko for å havne i miljøer som for eksempel kriminalitet, rus, alkohol og utvikle psykiske lidelser på grunn av påkjenningen de har gjennom omsorgssvikt og andre faktorer som spiller inn i deres daglige liv (bufdir, u.å.).

Ungdommer med minoritetsbakgrunn er blitt en større del av befolkningen, og har fått oppmerksomhet i media, ofte knyttet til mangelfulle prestasjoner eller frafall i videregående (Støren, 2005, s.70). Minoritet betyr mindretall, og brukes om folkegrupper i Norge som er i et mindretall av landets befolkning. Det vil si at minoritet i Norge kan være flyktninger, arbeidsinnvandrere, familiejenforening og andre mennesker som kommer fra andre land (Wæhle, 2018). Det at de er i mindretall, vil si at de kan oppleve vanskeligheter ved å føle tilhørighet og bygge gode relasjoner.

Ungdommer som har opplevd traumer, har lese og skrivevansker, bor i familier med alkohol og narkotikaproblemer, ungdom som har atferdsproblemer, og har vanskelig med å oppnå gode sosiale relasjoner er også en del av de utsatte og sårbare gruppene. Eksempel på traume som kan oppleves er død av en foreldre, mobbing, ulykker, krigshandlinger og seksuelle overgrep (Bækkelund, 2015).

1.3.3 Stønad

Noen ganger i teksten brukes ordet stønad. Stønad er en pengeoverføring man får som økonomisk støtte fra for eksempel Nav. Statlige stønader til innbyggere som for eksempel arbeidsavklaringspenger, dagpenger, uføretrygd og økonomisk sosialhjelp, er et viktig element av velferdsstaten (Stoltz, 2021).

1.3.4 Droppe ut/ frafall i videregående

I teksten brukes begrepene frafall, falle fra, og droppe ut om en annen. Alle begrepene har den samme betydningen i teksten, nemlig å avbryte påbegynt utdanning. Frafallet fra videregående i Norge er størst på yrkesfag, og i de tre nordligste fylkene er frafallet større enn resten av landet. Frafallet er størst i Finnmark (utdanningsforbundet, u.å).

Utdanningsforbundet (u.å) hevder at fullføring av videregående opplæring er grunnlaget for vellykket inngang til karrierelivet. Det er en stor økonomisk belastning for den enkelte å ikke ha fullført videregående da de oftere går på offentlige stønader, har gjennomsnittlig lavere inntekt, og høyere arbeidsledighet enn dem som har fullført videregående opplæring (utdanningsforbundet, u.å). Det er viktig å påpeke at selv om flere står i fare for å få økonomiske problemer ved å ikke fullføre, trenger det ikke å gjelde alle.

Høsten 2016 ble en fraværsgrense opprettet for å forøke å redusere fravær i undervisning. Sluttrapporten viser til at elevenes fravær i undervisning har gått ned, men at det er for tidlig å

si om det har fått en konsekvens for frafallet i skolen (Udir, 2020). Hovedregelen i fraværsgrensen er at elevene ikke får ha mer enn 10-15% udokumentert fravær i et fag (Udir, 2020).

1.3.5 Videregående utdanningsretninger

Videregående bygger på grunnskolen, og kvalifiserer deg til arbeidsliv eller videre studier. Man kan enten ta studieforbereende eller yrkesfaglige programmer. Studieforbereende gir deg grunnlag til å studere på universitetet og høyskole, og har hovedvekt på teoretisk kunnskap. Programmer som gir deg studiekompetanse er: studiespesialisering, idrettsfag, medier- og kommunikasjon, kunst-, design-, og arkitektur, og musikk-, dans- og drama (utdanning.no, u.å).

Yrkesfaglige programmer gir deg kompetanse til å gå ut i yrkeslivet. Man kan ta fag/svennebrev eller et påfølgende år som gir deg studiekompetanse til å studere på universitet/høyskole. Det finnes 10 programmer på videregående som gir yrkesfaglig kompetanse, noen av dem er: Helse og oppvekstfag, bygg og anleggsteknikk, naturbruk, restaurant- og matfag, og salg-, service-, og- reiseliv (utdanning.no, u.å).

1.4 Formålet med oppgaven

Formålet med denne oppgaven er å utforske og finne forskning som allerede ligger til syne om sosionomers rolle og status på skolen, med søkelys på frafall i videregående. Oppgaven skal belyse hva en sosionom kan gjøre for å hindre frafall i videregående. En sosionom på skole kan bli omtalt som miljøterapeut, dette gjelder også for andre profesjoner som barnevernspedagoger, vernepleiere, barne- og ungdomsarbeidere og sosionomer. I denne artikkel blir barnevern, vernepleiere og sosionomer omtalt som BVS.

Skole er en stor del av livet til ungdommer. Det er en arena for selvutvikling, sosial tilhørighet, utdanning, læring og utforsking. For noen er skolen noe positivt, som bidrar til faglig og sosial utvikling, dannelse av vennskap, relasjoner og sosial tilhørighet. Mens for andre oppleves skolen som en byrde som hemmer livskvaliteten til ungdommene (Dæhlen, 2018).

Denne oppgaven skal prøve å finne svar på hvorfor ungdommene dropper ut av videregående skole, og sammenligne de arbeidsoppgavene sosionomer har på skole i sammenheng med

årsakene til frafallet. Hva kan en sosionom bidra med i å hindre frafallet i videregående opplæring?

2.0 Faglig kunnskap

I dette kapitlet vil jeg ta for meg noen teorier som jeg mener er viktige for å kunne besvare problemstillingen: *Hvorfor dropper ungdom ut av videregående skole, og hva kan en sosionom bidra med i å hindre frafall?*

2.1 Årsaker til frafall

Frafall i videregående skole er et sammensatt problem som det ikke finnes en enkel løsning på. For noen er det enkelthendelser som for eksempel å feile på eksamen, eller ikke få en læreplass som gjør at man velger å droppe ut. For andre er det store, vedvarende problemer som fører til frafallet. Som for eksempel: mobbing, ensomhet eller sosial eksklusjon (Fagertun, 2017).

De ungdommene som først har begynt å slite, må få en hjelp som er helhetlig, og rettet mot hele deres livssituasjon. Det å bli overlatt til seg selv etter frafall, kan styrke deres følelse av å være mislykket. Når elevene har gitt opp på seg selv, er det viktig at ikke hjelpeapparatet gjør det samme. Andre tiltak som er relevante kan være å sette søkelys mot overgangsarbeid fra ungdomsskole til videregående, og fra videregående til læretid (Fagertun, 2017). Dette vil jeg komme tilbake til under funn og drøftingskapitlet.

Aftenposten (2015) har en artikkel som hevder at ensomhet er en større årsak til frafall enn foreldrenes utdanning, og deres karakterer fra ungdomsskolen. Dette støttes opp av en spørreundersøkelse gjort av Frostad og Mjaavatn (2014) hvor konklusjonen var at en opplevelse av ensomhet, mangel på gode venner, og dårlige forhold til lærere har mye å si for frafallet i videregående (Frostad & Mjaavatn, 2014). Noe som gjenspeiler på at ungdommene ofte har en mangel på gode relasjoner til voksne som arbeider på skolen, og medelever.

2.2 Den relasjonelle tilnærmingen

Relasjoner til andre mennesker er en nødvendig del av barn og ungdommers utvikling. Tetzchner (2019) hevder at hele den menneskelige eksistens er sosial. Det er i samspill med andre mennesker vi utformer oss, lærer om verden, samfunnet, normer og regler (Tetzchner, 2019, s.541). Den relasjonelle tilnærmingen ligger til grunn for at flere av de individuelle

problemene som vi kjenner til har sin årsak i samfunnet, skolens struktur, og de mellommenneskelige relasjonene vi skaper (Nordahl, 2013, s.23). Elevenes problemer forstås ikke bare som en konsekvens av skader eller vansker hos eleven, men som et resultat av den vanlige pedagogiske praksisen i skolen som ikke har vært god nok. Dårlige resultater i skolen, skal med andre ord forklares med at det er samspillet mellom det individuelle (eleven), og det strukturelle (undervisningen) som er problemet (Nordahl, 2013, s.23).

I den relasjonelle tilnærmingen er målet å utvikle et inkluderende fellesskap som legger vekt på sosiale og faglige prosesser innad i skolen. Lærevansker og atferdsproblemer blir ikke sett på som et enestående individuelt problem, men et produkt av skolen og fellesskapet som etablerer og setter rammer for reel deltakelse. Den skolen vi kjenner, skal passe for alle. Uavhengig av minoritet, familiebakgrunn, sosioøkonomisk status, og andre problemer man måtte ha. Elevene må tilpasse seg og stå opp for de faglige forventningene som skaper problemer (Nordahl, 2013, s.24).

En utfordring ved dette perspektivet er at det står sterkere som en ideologi, enn den gjør i praksis. Dette kan ha med de dilemmaer som oppstår i skjæringspunktet mellom å gi enkeltelevne den støtten og hjelpen de trenger, samtidig legge vekt på en inkluderende opplæring (Nordahl, 2019, s.25).

Målet for alle voksne på skolen enten det er lærere, sosionomer, barnevernspedagoger, eller vernepleiere er å skape gode relasjoner til ungdommene. Enten de er utagerende, innagerende, eller har andre problemer som de voksne må ta tak i. Gustavsson og Tømmerbakken (2011) konkluderer som nevnt tidligere med, at dersom en ungdom opplever minst en god relasjon til en voksen, kan det bidra til en positiv utvikling faglig og sosialt (Gustavsson & Tømmerbakken, 2011, s.56).

2.2.1 Å bli sett

Gustavsson og Tømmerbakken (2011) forteller at det å bli sett er betraktet som et allmennmenneskelig behov. Beslektede begreper her er annerkjennelse, og det å bli akseptert. Vi må se den enkelte elev, noe som både er tidskrevende og arbeidskrevende. Vi må være nysgjerrige, interesserte og ha et ønske om å forstå eleven, og deres synspunkter (Gustavsson & Tømmerbakken, 2011, s.63).

“Alle mennesker har noe til felles, å det er vårt grunnleggende behov for å bli sett” (sykepleien, 2019). Ungdommer som holder på å frafalle videregående er en sårbar gruppe som trenger at noen forstår deres situasjon (sykepleien, 2019). Når sosionomer, lærere og andre på voksne på skolen løper fra klasse til klasse, og ikke ser hva som er rundt dem, står de i fare for å krenke og undertrykke ungdommene. Det kan gjøre at ungdommene ikke føler de kan komme til de voksne med sine problemer. Å bli sett og lyttet til gjør at ungdommene får en bekreftelse på at deres tanker og meninger er verdt vår tid og tilstedeværelse.

2.2.2 Empati og mentalisering

Om man har en empatisk evne klarer man å sette seg inn i og forstå et menneskes følelser og psykiske situasjon. Man skiller mellom affektiv empati og, kognitiv empati. Den affektive empatien handler om å leve seg inn i og forsøke å oppleve andres følelser og tanker. Ved kognitiv empati forsøker man å forstå hvordan et menneske tenker, handler, og oppfatter sitt eget liv (Gustavsson & Tømmerbakken, 2011, s. 63).

Mentalisering er et begrep som er nært beslektet empati og selvrefleksjon. Det handler om å forstå andre innenfra, og seg selv utenfra (Gustavsson & Tømmerbakken, 2011, s.63).

Mennesker forsøker til enhver tid å fortolke hverandre. Vi erfarer andres handlinger, følelser, tanker og intensjoner bak handlingene (Skårderud & Sommerfeldt, 2008). Et eksempel: La oss si at det er en gutt i en klasse du arbeider i som har store atferdsproblemer og utagerer.

Hvordan skal man reagere på dette? Bruker vi en mentaliseringsbasert praksis, skal man prøve å forstå hva som ligger bak gutten sine handlinger. Hvor kommer denne atferden fra?

Hvordan er hjemmesituasjonen til gutten? Har han noen sykdommer som han ikke har blitt utredet for? Hvordan har han det på skolen? Handlinger kan bli gjort på bakgrunn av en indre smerte, en ytre smerte, vonde tanker, vonde relasjoner, eller kanskje en psykisk eller fysisk lidelse som ikke er gjort rede for.

2.3 Selvbestemmelsesteorien

Deci og Ryan (2000) publiserte en teori kalt selvbestemmelsesteorien. Den er representert av et bredt rammeverk for studier av menneskelig motivasjon (Deci og Ryan, 2000). Teorien skiller mellom indre og ytre motivasjon. Hvor den ytre motivasjonen viser til for eksempel materielle eller psykologiske goder vi tilegner oss ved å utføre visse handlinger. Mens den indre motivasjonen gjenspeiler den indre drivkraften vi har til å utføre handlingen (Sander,

2020). Et eksempel på indre og ytre motivasjon kan være at dersom eksamen nærmer seg, men det frister mer å bare ligge å slappe av og se på serie, har man en strid mellom den indre og den ytre motivasjonen. Den ytre motivasjonen er den gevinsten man får i det øyeblikket man gjør noe. Som i dette eksempelet er å kunne slappe av, å ikke tenke på eksamen. Men man vet også at dersom man ikke leser, er sjansen lav for å få gode karakterer. Disse gode karakterene er den indre motivasjonen. Hvor gevinsten ikke kommer umiddelbart, men etter en stund med lesing, pugging og øving til eksamen. I sammenheng med frafall, er det grunn til å tro at frafallet er et resultat av den ytre motivasjonen, som gir gevinster i kort tid etter valget er tatt, og hvor den indre motivasjonen til å fortsette, er svekket.

2.3.1 Autonomi, kompetanse og tilhørighet

Autonomi er et annet begrep for selvbestemmelse, det handler om at man kan påvirke de avgjørelser som fattes på vegne av en selv. Gjennom hardt arbeid, involvering, forpliktelse, og engasjement gir det oss en motivasjon, som i høy grad gir en følelse av medbestemmelse og egenkontroll. Autonomi handler om at man gjennom sine evner klarer å bestemme sine handlinger, og grunnlaget for de handlingene. Det motsatte er heteronomi som betyr at handlingene som man gjør er bestemt utenifra gjennom for eksempel tvang, manipulasjon, eller impulser som finnes i mennesket, men som man ikke klarer å identifisere seg med (Sagdahl, 2019). Selvbestemmelse er et menneskelig behov som handler om å ha kontroll over de omgivelsene vi befinner seg i, og det å ha en følelse av å selv kunne bestemme, og velge over eget liv (Sander, 2020). Å gi ungdommer en følelse av selvbestemmelse kan gjøres gjennom aktiv lytting, samtaler hvor deres synspunkter blir vektlagt i stor grad, og gjennom tilbakemeldinger. Dette vil redusere at ungdommene får en følelse av at vi som voksne har en autoritær innstilling som er overordnet dem.

For at vi skal ha tro på egne evner, må vi føle at vi har den kompetansen som trengs for å kunne utføre den handlingen som vi skal gjøre. Gjennom positive tilbakemeldinger vil vi få en følelse av at vår kompetanse, og mestring øker (Sander, 2020). I jobbsammenheng er det viktig at vi føler at vi har kompetanse til å utføre den jobben som kreves av oss. For eksempel kan ikke en sosionom arbeide som en investor, og en investor hadde nok ikke gjort en like god jobb som en sosionom i barnevernstjenester eller Nav. Senere i denne teksten skal vi komme inn på noen ungdommer som sliter med karakterer, og som er i ferd med, eller har feilet én eller flere eksamener. Her har ikke elevene den kompetansen som trengs for å føle

seg vellykket i skolearbeidet sitt, som medfører at de får en følelse av å miste kontroll over eget liv.

Tilhørighet er den siste av de tre behovene i selvbestemmelsesteorien. Tilhørighet handler om at vi har en følelse av å være en del av et fellesskap. Teorien gjenspeiler på at vi arbeider bedre, og hardere om vi tilhører et fellesskap. For eksempel på skole: det å ha gode venner, et godt hjelpeapparat, og relasjoner til voksne og andre ungdommer på skolen, kan øke ungdommenes tilhørighet, som kan øke et ønske om å bli værende på skolen (Sander, 2020). Vår følelse av tilhørighet er påvirket av en rekke faktorer som for eksempel: erfaringer, relasjoner, og miljø. Mangelen på tilhørighet kan føre til depresjon, som igjen kan føre til isolasjon. Ungdommer som ikke får en følelse av tilhørighet på skole vil ha større risiko for å havne bak sosialt, og faglig (Rebni, 2015).

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

En metode er en planmessig fremgangsmåte for å kunne nå et bestemt mål. Metode kan bli brukt i forhold til hvilken behandling som er best å gi en syk person. Hvilken metode man kan bruke for å hjelpe en ungdom som sliter. Eller som i denne oppgaven, vil metoden angi hvordan vi skal skaffe den kunnskapen, og utvikle de teoriene man trenger for å besvare problemstillingen vår (Grønmo, 2004, s.27). Metoden man velger er styrt av problemstillingen (Grønmo, 2004, s.27). I denne oppgaven er det også andre hensyn som må tas i betraktning, som tidsbegrensning, og det faktum at vi som bachelorstudenter ikke har lov til å intervju personer under 18 år, personer som er under behandling, eller som har vært i behandling de siste fire årene.

En kvantitativ undersøkelse baserer seg ofte på spørreundersøkelser som gir en statistisk beskrivelse av et fenomen av den populasjonen utvalget er trukket fra (Ringdal, 2020, s.19). Man bruker ofte kvantitativ metode for å finne en helhet i et tema som man ofte vil skal kunne generaliseres til å gjelde hele, eller deler av befolkningen i et land, en kommune eller landsdel. En kvalitativ undersøkelse blir ofte gjennomført av et eller flere intervju, eller gjennom en observasjon hvor forskeren er til stede. I kvalitativ metode studerer man karaktertrekk ved sosiale fenomener (Thangaard, 2018, s. 15). En litteraturstudie skal undersøke, sammenligne og analysere forskning som allerede ligger til syne for andre. Her har andre forskere allerede utformet spørsmål, og fått den informasjonen en trenger for å besvare en problemstilling (Åm & Magin, 2021, s.139).

Denne oppgaven er en litteraturstudie som vil si at oppgaven er basert på forskning som noen andre forskere har utformet. Ved bruk av strukturelle søkemetoder har jeg funnet tre artikler som er relevante for å belyse min problemstilling. Disse skal jeg presentere under kapitlet: *3.4 presentasjon av artikler.*

Ved bruk av kvalitativ metode hadde jeg fått informasjon fra sosialarbeidere, og deres meninger på hva deres rolle på videregående skole er. Jeg kunne ikke ha intervjuet ungdommer, da dette står i strid med våre retningslinjer. Jeg er redd det hadde blitt synsing og mening fra sosialarbeidere om jeg hadde intervjuet dem, og deres tanker knyttet til frafall, og

vi hadde ikke fått hørt ungdommene sine historier slik som vi får gjennom de artiklene jeg har valgt. Jeg hadde med andre ord ikke fått det samme resultatet dersom jeg hadde gått ut og intervjuet, eller observert sosialarbeidere på videregående skole. Ved bruk av kvalitativ metode hadde jeg fått individuelle, og følelsesmessige innspill rundt temaet om frafall, og sosialarbeiderens rolle.

Ved bruk av en kvantitativ metode ville jeg fått statistikk på temaet jeg ønsker å undersøke. Men da problemstillingen min er relatert til sosialarbeiders rolle i videregående skole, og frafall i videregående er jeg redd jeg ikke hadde fått nok informanter til å kunne besvare problemstillingen min. Jeg kunne heller ikke ha spurt ungdommene om deres tanker bak frafall i videregående, noe som den ene artikkelen min gjør. Problemstillingen min på nivået jeg skriver oppgaven min på, tilsier at jeg må ha litteraturstudie som metode. På bakgrunn av at jeg som nevnt tidligere ikke kan intervju eller undersøke personer under 18 år, eller dem under behandling, og det må ha gått fire år siden personene har vært under behandling. Med behandling så menes alt fra hjelp fra barnevernet, gå til psykolog, bo på institusjon-, eller fosterhjem m.m.

3.2 Datainnsamling

Søkene på forskningslitteratur ble gjort i perioden 20. januar frem til 20. februar i databasen Oria. I søket på vitenskapelige artikler som handler om sosionomers rolle på skole, var det lite som kom til syne. Ettersom det var lite som kom til syne i Oria, forsøkte jeg å undersøke på andre databaser som google scholar, og pubmed. Jeg var i utgangspunktet skeptisk til å søke på internasjonale databaser, da skolesystemene i utlandet er annerledes enn i Norge, som medfører at sosionomers rolle på skole, vil variere fra land til land. Gjertsen (2018) støtter min antagelse om at det er vanskelig å støtte opp denne type problemstilling som denne oppgaven baserer seg på i internasjonal litteratur da problemer til elever i andre land ofte er knyttet opp mot multietniske underfinansierte skoler i fattige, urbane nabolag (Gjertsen et al., s.166).

Denne oppgaven har sitt opphav på bakgrunn av søk i Oria. Det er brukt nøkkelord: ungdom, frafall, videregående, ungdomsskole, sosionom, i tillegg til bruk av synonymer. Et eksempel på søket mitt er: (Ung ELLER ungdom) og (Sosionom ELLER BVS ELLER miljøterapeut

ELLER sosialarbeider) og (videregående ELLER ungdomsskole ELLER skole). Avgrensning på år 2016-2022, og avgrensning på fagfellelvurderte artikler ga 47. treff.

I tillegg til strukturelt søk på Oria, er det foretatt et snøballsøk. Dette ble gjort da det var få artikler som kom til syne når det gjaldt sosionomers rolle på skole. Jeg så på referanselisten til min første artikkel, for å finne flere relevante forskningsartikler jeg kunne bruke i oppgaven. Litteraturen som ble brukt i min første artikkel var for gammel, eller ikke relevant for min nåværende problemstilling som lyder slik: *Hvorfor dropper ungdom ut av videregående skole, og hva kan en sosionom bidra med i å hindre frafall?*

3.3 Inklusjons og eksklusjonskriterier

Inkludering og ekskluderingsstrategier skal hjelpe oss å avgrense søket, og hjelpe oss å finne de mest relevante artiklene for oppgaven. Strategier som ble brukt i denne oppgaven er brukt for å ikke få opp for mange resultater i søket. For eksempel ble søket avgrenset til å være fra 2016-2022. Det ble bare sett på fagfellelvurderte artikler. De artiklene som ikke er fagfellelvurdert, ble ikke vurdert. Når jeg skulle finne artiklene brukte jeg mye tid på å lese overskrifter og sammendrag. Selv om søket var konkret, fikk jeg mange artikler som ikke var relevante for oppgaven.

Jeg søkte etter artikler som både basert på kvantitativ og kvalitativ tilnærming, og ente opp med en kvantitativ artikkel for å få statistikk, og to kvalitative som gir et brukerperspektiv på frafall og sosionomers rolle og status på skole. I søket brukte jeg et avansert søk på Oria, fremfor et enkelt søk som ga meg mulighet til å bruke søkeord, og synonymer for å finne akkurat det jeg lette etter. Artiklene jeg har funnet er gjort på to forskjellige søk. Dette er gjort på bakgrunn av at min opprinnelige problemstilling handlet om sosionomers kompetanse og rolle i skole, og ble i etterkant endret til å bli vinklet mot frafall. Det å finne forskning på frafall var relativt enkelt, det er mye forskning som kommer til syne på dette området.

Inkluderingsstrategier som ble brukt her var at jeg satte som et krav at artiklene skulle omtale karakterer, og ungdommers egne historier på frafall. Dette er for å kunne knytte opp min første artikkel som handler om sosionomers rolle og status på skole. Jeg kom frem til disse tre artiklene:

1. Barnevernspedagoger, sosionomer, og vernepleiers status og rolle i skolen (Gjertsen et al., 2018).

2. Sikrer gode karakterer fullføring? (Dæhlen, 2018)
3. Young People`s own stories about dropping out in Norway: an indirect qualitative approach (Bunting & Moshuus, 2017).

Den første artikkelen valgte jeg på bakgrunn av at den alene kunne svare på store deler av min problemstilling. Det var visstnok den eneste artikkelen som kom til syne fra tidsrommet 2015-2022 på dette området.

Den andre artikkelen valgte jeg på bakgrunn av at den la et stort søkelys på karakterer. Karakterer får mye oppmerksomhet i samfunnet vårt, og det er det som avgjør hvor, og hva du kan studere videre, og kan være med å vurdere hvor og når man får lære plass. Det som gjorde meg usikker på denne artikkelen var at den kun omhandler jenter som får hjelp fra barnevernet, og som går helse og oppvekst, men ved hjelp av artikkel 3, som viser mange av de samme trekkene. Mener jeg at denne artikkelen er relevant for problemstillingen og kan gjelde flere enn bare disse jentene.

Den tredje artikkelen valgte jeg på bakgrunn av at det er ungdommer selv som forteller sine historier om hvorfor de har droppet ut. Mens artikkel 2 er en kvantitativ undersøkelse som gir statistikk, har den artikkelen som vil bli omtalt som artikkel 3, en kvalitativ tilnærming hvor forskerne har intervjuet ungdommer, og forteller deres historier i dybden. Ved hjelp av disse tre artiklene skal jeg nærmere undersøke hvorfor ungdommer dropper ut av videregående skoler, og hva sosionomer kan gjøre for å bidra med for å redusere dette frafallet.

3.4 Presentasjon av artikler

Oppgaven legger vekt på tre forskningsartikler som jeg etter et strukturelt søk har funnet relevante for å besvare problemstillingen min. Jeg har skrevet et kort sammendrag om hver artikkel hvor jeg har dratt ut de temaene, og funnene som er mest relevante for oppgaven.

Artikkel 1: Barnevernspedagoger, sosionomer, og vernepleiers status og rolle i skolen (Gjertsen et al, 2018).

Den første artikkelen, som videre vil bli referert som artikkel 1 er en kvalitativ undersøkelse hvor de har intervjuet BVS (Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere), og

mellomledere. De prøver i denne artikkelen å gjøre rede for blant annet sosionomers rolle og status i skolen. Sosionomer på skole har en udefinert, uklar rolle. Arbeidsoppgavene er ikke nedtegnet i noe lovverk. Mens lærere har lover og regler de må følge, og har klare arbeidsoppgaver på skolen, har ikke sosionomer på skolen det. Skolen har lenge vært lærerens hierarki, og det er mye som tyder på at dette vil vedvare. Det er heller ingen klar oversikt over hvilket kunnskapsgrunnlag BVS-ere har, noe som gjør at sosionomene ofte føler seg som en underdog, eller hakkekylling om vi skal si det på norsk. Arbeidsoppgavene er ofte autonome og ``self-made'' (Gjertsen et. al, 2018, s.164-177).

Gjertsen et al. (2018) nevner at det er lite forskning innen feltet på sosialarbeidere sin rolle og status på skole. Det er derfor lite å sammenligne de funnene som presenteres i artikkelen med. Dette gjør at validiteten og reliabiliteten i artikkelen svekkes (Gjertsen, et al. 2018, s.166). I artikkel 1 er det brukt andre inklusjons og eksklusjonskriterier enn de to andre artiklene på bakgrunn av at det ikke var noen andre artikler å velge mellom på dette feltet.

En annen svakhet som er forskeren nevner selv, er at de fleste som ble intervjuet arbeidet på videregående skole, denne svakheten er en styrke for denne oppgaven, da den handler primært om ungdom på videregående skoler. Det er flere barnevernspedagoger og vernepleiere som er intervjuet enn sosionomer. Dette svekker muligheten for denne oppgaven å trekke sikre konklusjoner på hva en sosionom kan bidra med i å hindre frafall i videregående skole. Etter erfaring fra praksis på barneskole, har barnevernspedagoger og sosionomer mye av de samme arbeidsoppgavene på skole. Vernepleiere retter seg noe mer mot barn og unge med psykisk og fysisk utviklingshemming enn sosionomer og barnevernspedagoger.

Funnene som er blitt gjort i artikkelen, er litt vage. Konklusjonen i artikkel 1 er basert på at sosionomer har en udefinert rolle i skoler, dette gjør at jeg i kapitlet om drøfting av funn, må diskutere meg frem til mulige arbeidsoppgaver en sosionom kan ha på skole (Gjertsen et. al, 2018, s.164-177).

Artikkel 2: Sikrer gode karakterer fullføring (Dæhlen, M. 2018)?

Den andre artikkelen handler om jenter som får hjelp fra barnevernet, og som har startet på helse og oppvekstfag. Selv om artikkelen er skrevet om jenter, kan resultatene i artikkelen gjelde flere. Det er ikke bare barnevernsjentene som sliter på skolen, og det er ikke bare jenter som dropper ut av videregående. Artikkelen undersøker sammenhengen mellom karakterer og frafall i videregående. Hvor de viser til at jenter fra barnevernet ofte har dårligere karakterer.

Artikkelen undersøker hvilken sammenheng den sosiale statusen, og familieforhold har for utfallet av å droppe ut. Artikkelen hevder at de jentene som har bodd på institusjon fullfører langt sjeldnere enn andre jenter. Og peker mot at man må utvikle nye årsaksforklaringer for hvorfor det er så få jenter fra barnevernet som oppnår yrkeskompetanse. Artikkelen avslutter med å si at vi burde sette søkelys på overgangen fra videregående til læretid, da det er mange som sliter i denne overgangen (Dæhlen, 2018, s.87-99).

En svakhet i studien er at den bare handler om jenter som får hjelp fra barnevernet, enten det er gjennom hjelpetiltak, fosterhjem eller at de bor på institusjon. I tillegg er det bare jenter som går helse og oppvekstfag som er inkludert i studien. Det er grunn til å tro at de funnene som er blitt gjort kan generaliseres til å gjelde flere enn bare disse jentene, dagens kunnskapssamfunn fokuserer mye på karakterer da det er det som avgjør hvor man kan ta høyere utdanning, hva man kan ta av høyere utdanning, og det kan være med å avgjøre hvor en får lære plass. Mye av statistikken som oppgis i denne artikkelen, er mindre relevant da den bare omtaler jenter som får hjelp fra barnevernet i helse og oppvekstfag (Dæhlen, 2018, s.87-99).

Artikkel 3: Young People`s own stories about dropping out in Norway: an indirect qualitative approach (Bunting & Moshuus, 2017).

Den tredje artikkelen omhandler ungdom som har droppet ut av videregående opplæring. Ungdommene forteller sine egne historier om hvorfor de har droppet ut av videregående. Relevante temaer som blir tatt opp i denne artikkelen er: livet på skolen, livet hjemme og relasjoner til lærere. Artikkelen tar utgangspunkt i ni ungdommer og deres historier. En viktig og relevant konklusjon i artikkelen er at frafallet hos ungdommene ofte er knyttet til mangel på lære plass, eller at de ikke har fått en lære plass som passer for dem.

Familiebakgrunn til ungdommene viste seg å være vanskelig for mange. Flere av ungdommene kommer fra hjem med sykdom, alkoholmisbruk, narkotikamisbruk, eller foreldre som ikke klarer å følge opp ungdommene i deres faglige og sosiale utvikling. Det er ikke oppgitt om ungdommene får hjelp fra barnevernet, eller hvilken etnisitet de har. Foreldrenes manglende oppfølging faglig har mye med at de ikke kan faget, for eksempel matte. Det viste seg å være matte de fleste ungdommene slet med. En annen viktig årsak i tillegg til frafall knyttet til mangel på lære plass, er dårlige karakterer, spesielt i matte.

Manglende relasjon til lærere er også sett på som en medvirkende årsak (Bunting & Moshuus, 2017, s. 1-20).

I artikkel 3 blir vi som sakt kjent med ni ungdommer som har droppet ut av videregående, og de historiene de forteller er personlige. Artikkel 3 er et uferdig prosjekt som i 2017 er på det fjerde av det tiende året prosjektet tar sted. Man kan ikke vite at disse ungdommene ikke har gått tilbake til videregående, eller hvordan det gikk med dem. Vi kan med disse personlige intervjuene ikke vite at noen andre hadde fått de samme svarene og resultatene ved å gjennomføre undersøkelsen en gang til. Noe annet man må ta i betraktning er at vi ikke sikkert kan vite om ungdommene forteller hele sannheten. De fleste unnvikte å prate om sine familieforhold (Bunting & Moshuus, 2017, s.13), det kan gjøre at ungdommene unngår å fortelle om andre hendelser eller grunner til at de droppet ut av videregående skole.

3.5 Oversiktstabell

For å få en klarere oversikt over artiklene er det laget en oversiktstabell. I denne oversiktstabellen finner man: metoden artiklene har brukt, hvilke enheter som ble inkludert, sentrale svakheter ved artiklene, og de mest sentrale funnene. Det er brukt en tematisk analyse som vil si at analysen skal samle en forståelse av hva som kjennetegner det enkelte tema som det settes søkelys på i analysen (Grønmo, 2004, s.425).

Jeg har analysert funn med å finne og plukke ut de mest relevante temaene for oppgaven, og dermed trukket ut de aktuelle funnene for temaene. Det er verdt å merke seg at artikkel 1, er annerledes enn artikkel 2 og 3. Artikkel 1 skal fungere som et motsvar i oppgaven. For eksempel hypotesen: *Lave karakterer øker sannsynligheten for frafall i videregående*. Hva kan en sosionom bidra med her? Eller en annen hypotese: *De fleste som dropper ut av videregående har lav sosial status, de kommer fra familier med dårlig råd, lav utdanning og/ eller har andre problemer som mangfoldet ikke har*. Hva kan en sosionom bidra med her?

Navn og tittel	Årstall	Formål	Metode	Deltakere	Sentrale funn
Gjertsen, Hansen & Juberg- Barnevernspedagog ers, sosionomers og	2018	Kartlegge hva BVS mener selv sine arbeidsoppgaver er, og rolle i skolen, i tillegg	Fokusgruppeintervju med ansatte i skolen, og enkeltintervju med mellomledere.	8 BVS-ere En rektor	Udefinerte, varierte roller og status i skolen.

<p>vernepleiers rolle og status i skolen</p> <p>Referert som artikkel 1.</p>		<p>til å spørre mellomledere om deres tanker for BVS sin rolle og status.</p>	<p>Svakhet: rekrutteringsprosessen . Informantene er kjent fra tidligere prosjekter, og en skjevfordeling i BVS utdanningene: færrest sosionomer.</p>	<p>Fire mellomledere.</p>	<p>Læreren har hegemoni.</p> <p>Ingen juridiske bindinger for arbeidsoppgaver slik som lærere har.</p>
<p>Marianne Dæhlen- Sikrer gode karakterer fullføring?</p> <p>Referert som artikkel 2.</p>	2018	<p>Fullføringsforskjeller blant barnevernsbarn og betydningen av karakter for fullføringen.</p>	<p>Spørreundersøkelse fra nasjonal utdanningsdatabase (NUBD).</p> <p>Svakhet: Kun jenter som i 2006 begynte på helse og oppvekst, fødselskull 1987-1990.</p>	<p>1257 unge med barnevernserfaring.</p>	<p>Mange unge med hjelp fra barnevernet har svært lave karakterer, få fullfører utdanning utover det obligatoriske.</p>
<p>Bunting & Moshuus- Young people's own stories about dropping out in Norway</p> <p>Referert som artikkel 3.</p>	2017	<p>Frafall i videregående er et samspill mellom individet, systemet, det individuelle og det strukturelle.</p>	<p>Indirekte kvalitativ tilnærming</p> <p>Ti års periode, i denne artikkelen er på det fjerde året av denne perioden.</p> <p>Intervju, og feltnotater.</p> <p>Svakhet:</p>	<p>Ni informanter i alder 16-21.</p>	<p>Det er gjentakende at de har droppet ut på bakgrunn av å feile på eksamen, eller ikke får læreplass, eller at læreplassene ikke er riktige for dem.</p>

			Studien er på sitt fjerde av tiende år. Man kan ikke vite at ungdommene forteller hele sannheten.		
--	--	--	--	--	--

3.6 Studiens troverdighet

Denne oppgaven er basert på tre artikler hvor to av artiklene baserer seg på kvalitative intervjuer, og en artikkel som baserer seg på en kvantitativ spørreundersøkelse. På grunn av det fåtallet av artikler jeg har valgt i denne oppgaven kan jeg ikke trekke sikre konklusjoner. Dette er en narrativ litteraturstudie som vil si at jeg har gjort et strukturelt søk, men jeg har ikke kunne gjennomgått alle artikler som er relevante for oppgaven. Jeg har sett på mange overskrifter, og lest mange sammendrag, men jeg har i utgangspunktet brukt én database i søket, og jeg har ikke lest like mange artikler som i en strukturell litteraturstudie. Dette har med blant annet begrenset tidsbruk å gjøre. Strukturelle litteraturstudier er mer brukt i masteroppgaver enn i bacheloroppgaver.

Reliabilitet er en betegnelse på datamaterialet sin pålitelighet. Om en artikkel har høy reliabilitet vil det si at undersøkelsen er gjennomført på en nøyaktig måte. Påliteligheten kommer til syne dersom man får identiske data om man bruker det samme undersøkelsesopplegget (Grønmo, 2004, s.423). Validitet er en betegnelse på datamaterialet sin gyldighet, Om man har høy validitet i artikkelen er de funnene og data som er funnet relevante for problemstillingen. Validiteten viser til hvor godt det faktiske datamaterialet svarer til forskerens intensjoner med undersøkelsen og datainnsamlingen (Grønmo, 2004, s.426).

Svakheten i denne studien er blant annet knyttet til svakhetene som er oppgitt i de tre artiklene. I artikkel 1 er utvalget av informanter litt uheldig da dette er BVS og mellomledere som er kjent fra tidligere prosjekter. I artikkel 2 som handler om karakterers betydning for frafall, har de bare tatt med jenter på helse og oppvekstfag. Dette kan være med å svekke konklusjonen i oppgaven. Oppgaven skal i neste kapittel se om de resultatene og funnene som blir gjort i artikkel 2, kan gjelde flere enn disse jentene. I den siste artikkelen er prosjektet på sitt fjerde av tiende år, selv om artikkelen har med flere intervjuer og observasjoner som er

gjort, kan man ikke være sikre på hvordan det har gått med ungdommene, og om de har valgt å ta videregående på ny, og hvordan det gikk.

Noe annet som svekker validiteten er spørsmålet om informantene forteller hele sannheten. Dette gjelder spesielt i artikkel 1 og artikkel 3. I artikkel tre forteller de at ungdommene holder litt tilbake i fortellingen om familieforhold og deres relasjoner til lærerne (Bunting & Moshuus, 2017 s.13). Vi kan ikke vite for sikkert at det som blir fortalt, er den hele sannheten. Dette gjelder alle kvalitative og kvantitative undersøkelser. Svarene forskerne i artiklene har fått, er ikke sikkert andre forskere hadde fått selv med de samme spørsmålene, dette er på grunn av svarene man får i et intervju varierer med hvilken kjemi de har til den som intervjuer. Relasjon, og hvilken trygghet man har til forsker spiller også en viktig rolle i intervjuet. Det er også varierende hvilken evne forskerne har til å stille de riktige spørsmål for å få de svarene man er ute etter.

4.0 Diskusjon av funn

I denne delen av oppgaven skal jeg gå nærmere inn på funnene som er i artiklene og diskutere disse funnene.

4.1 Livet på skolen

For å nærmere kunne forstå frafallet i videregående skole, er det viktig å se på hvordan elevene har det på skolen.

Trygghet, trivsel, og tilhørighet er grunnlaget for læring. Skolen skal være for alle barn og ungdommer. Enten de klarer seg bra på skolen, eller ikke (Gjertsen et al 2018, s.164). En informant i artikkel 3 hadde en følelse av at skolen nektet å gi han den hjelpen han hadde krav på. Han fikk mer og mer avstand fra undervisning og satt med en følelse av at skolen ikke ønsket å ha han der. Etter han droppet ut følte han at lærere og ledelsen allerede glemt han (Bunting og Moshuus, 2017, s.4). Han fikk dermed ingen oppfølging i etterkant. Lignende historier forteller flere av informantene (Bunting & Moshuus, 2017 s.10-12). Noen mente lærerne hadde stemplet dem som en dårlig innflytelse, andre mente at lærerne ikke gjorde noe for å lette på følelsen av å være mislykket. Noen mente lærerne ikke hadde informert om deres rettigheter med f.eks. spesialundervisning, dysleksiprøver, søke om forlengelse av tid på eksamen, og andre mente at lærerne visste de hadde det vanskelig, men gjorde ingenting med det (Bunting & Moshuus, 2017 s.10-12). Problemene til ungdommene synes her å bli redusert til individuelle problemer som strider med det relasjonelle perspektivet (Nordahl, 2013, s. 23). Ungdommene får en følelse av at hjelpeapparatet ikke klarer å hjelpe, eller at hjelpeapparatet har gitt dem opp. Dersom hjelpeapparatet svikter i å hjelpe ungdommene, hvem skal da hjelpe dem?

En sosialarbeider i artikkel 1 forteller at det er en uforutsigbar jobb å gjøre skolehverdagen forutsigbar for ungdommene (Gjertsen et, al, 2018). Skolen skal være et sted for læring, et sted hvor man skaper venner og tilegner seg kompetanse som man skal ta videre i arbeidslivet. Fraffallet i videregående synes å være påvirket av den ytre motivasjonen som er de kortvarige belønningene som skjer i nær fremtid (Sander, 2000). Den indre motivasjonen som for mange er utdanning, økonomisk trygghet, og flere jobbmuligheter. Er svekket hos ungdommene som frafaller videregående. Valg av feil utdanningsretning kan bidra til å

svække den indre motivasjonen. Det å skulle fullføre en yrkesretning samtidig mens man ønsker å gå på en annen retning kan gjøre at de belønninger som befinner seg i nær fremtid ved å avbryte utdanningen, veier tyngre enn det å starte på ny.

4.1.1 Sosionomens rolle- relasjon

I artikkel 3 møter vi elever som har et vanskelig forhold til lærerne sine, hvor en følelse av å ikke bli trodd, ikke få tilrettelagt opplæring, og mulighetene for relasjoner til andre elever og voksne på skolen er redusert (Bunting & Moshuus, 2017, s. 10-12). Sosionomer, helsesøster, og læreres rolle på skolen overlapper hverandre til en viss grad (Gjertsen et al., 2018 s.174). Mens lærere har kompetanse på det faglige, og helsesøster har kompetanse innenfor helse, har sosionomer kompetanse innenfor det sosiale. Sosionomer har gjennom utdanningen god kunnskap til relasjonsarbeid, og burde sammen med lærer ha møter om de ulike elevene, og få frem deres følelse av hvilken relasjon de har til elevene. En lærer kan ha en følelse av å ha en god relasjon til elevene, samtidig som at elevene ikke føler på det samme, eller motsatt.

Man har grunn til å tro at lærere generelt er ikke ute etter å stemple elever, men mangel på tid gjør at elevene kan føle seg glemt. Lærere på videregående har alt fra 20 til 30 elever i hver klasse som trenger oppfølging. De må håndtere spørsmål fra foreldre, undervisningsplanlegging, og retting av prøver. Noe som gjør tidspresset stort for lærerne. Dette kan føre til at elevene som trenger ekstra tilsyn og oppfølging, gjerne ikke får det de trenger. Sosionomer på skolen trenger ikke å bruke tid på undervisningsplanlegging, retting av prøver og andre arbeidsoppgaver som er nevnt. Sosionomer er på skolen enestående for elevene, og har mer tid til å ta de lengre samtalene, og bruke god tid på hver enkelt elev. Sosionomer har dermed en viktig rolle i skolen.

4.1.2 Sosionomens rolle- elevenes rettigheter

En informant i artikkel 3 forteller:

I struggle with math. So, when I get a sheet of paper with math tasks, the numbers just fly around in my head straight away (Bunting & Moshuus, 2017, s.10).

Det er gjentakende i artikkel 3 at matte er det faget de sliter med. Sosionomer har gjennom utdanning og praksis god kunnskap om regler og lover. Som nevnt tidligere hadde skolen mislykket i å fortelle om ungdommenes rettigheter angående utsettelse av prøver,

dysleksi prøver etc. Sosionomer bør ha en vesentlig arbeidsoppgave i å informere om hvilke rettigheter ungdommene har, i tillegg bør de tilrettelegge for at de rettighetene de har, gjennomføres. Dersom et barn eller en ungdom har vanskeligheter med å få utbytte av ordinær undervisning, har de rett på å få vurdert om de kan få fritak fra sidemål, og utsatt tid på eksamen. Dette kan eleven selv, og/eller foreldre kreve etter opplæringsloven §5-4 (opplæringsloven, §5-4, 1998).

Noen ungdommer i artikkel 3 forteller at de følte seg stemplet av lærerne:

I was not doing drugs, but I took these drug tests many times because the teacher was nagging about it, and nothing ever showed, but I was still called a bad influence (Bunting & Moshuus, 2017, s.12).

Å bli sett på som en dårlig innflytelse, og bli mistenkt være ruset på skolen kan få store negative konsekvenser for eleven. Thommessen & Stoltz (2021) skiver at dersom en elev møter opp på skolen ruset, er det et symptom på større problemer. Dersom en elev ikke klarer å komme seg gjennom skoledagen edru, burde de ikke bli møtt med sanksjoner i form av testing og utestenging av skolen, men heller å rette tiltak mot å hjelpe ungdommen på riktig vei (Thommessen & Stoltz, 2021). Sosionomer på skolen bør informere elever om sine rettigheter når det gjelder dop-testing. I tillegg bør de informere om alternativer for videregående skole, opplæring i bedrift fremfor videregående, eller deltidsstudier. Frafallet for ungdommene i artikkel 3 synes å være sammensatt av individuelle problemer og enkelthendelser som gjør at de føler seg presset ut av skolen (Bunting & Moshuus, 2017, s.17). Informant i artikkel 3 forteller at dersom noen hadde forklart han sine rettigheter, og fått den tilretteleggingen som han trengte, og som han hadde krav på, hadde han mest sannsynlig ikke droppet ut (Bunting & Moshuus, 2017, s.4).

4.2 Overgangssituasjon

Overgangen til læretid er vanskelig for mange av elevene, det finnes studier som viser til at elever med minoritetsbakgrunn, og dem med hjelp fra barnevernet sjeldnere for læreplass enn andre (Dæhlen 2018s. 89). Eksempel på slike studier er studien gjort av Kojan & Fauske (2011), som studerte dem som kommer fra familier med lav sosial status (Kojan & Fauske, 2011 s-95-107). Backe-Hansen et. al (2014) som studerte ungdommer med

innvandrerbakgrunn (Backe- Hansen, et al, 2014). Og det siste eksempelet er Vaslet (2014), som studerte ungdommer som har lave karakterer (Vaslet, 2014).

Artikkel 3 påstår at en stor grunn til at elevene har droppet ut, er mangel på læreplasser. Enten får elevene tilbud på læreplasser som ikke er riktige for dem, eller så har dem ikke klart å skaffe seg en læreplass i det hele tatt (Bunting & Moshuus, 2017, s.8). Det er ikke oppgitt om de får hjelp fra barnevernet, eller hvilken etnisitet informantene har. Men det er vist at flere av informantene kommer fra familier med alkoholproblemer, narkotikaproblemer og sykdommer (Bunting & Moshuus, 2017, s.13). I artikkel 1 forteller en informant at en av arbeidsoppgavene som er kjent for BVS i skolen er at de skal følge opp elever i overgangssituasjoner, nemlig tiden fra skolebenken til det å være en lærling. De skal følge dem opp i læreplassen, og hjelpe dem dersom de sliter med å finne seg en læreplass (Gjertsen et al, 2017 s. 171-172).

I artikkel 2, og 3 beskriver ungdommene overgangen fra skolebenk til læretid som vanskelig. Det er da ungdommene går fra å sitte på en skolebenk til å være ute i arbeidslivet, fra å ha mange ferier, til færre ferier og fridager, fra å ha en større grad av frihet, til å måtte møte de forpliktelser og krav som arbeidslivet gir. Det stilles større og annerledes krav i arbeidslivet enn det som blir gjort på skolen. En sosionom på skole har ikke noen juridisk bindende arbeidsoppgaver, men det beskrives i artikkel 1 at sosionomer har en viktig jobb å gjøre når det kommer til overgangssituasjoner, spesielt for de utsatte gruppene (Gjertsen et al, 2018, s.171). Artikkel 2 hevder at vi bør rette tiltak mot å lette overgangen fra skolebenk til læretid for elevene, spesielt de elevene som sliter og er utsatt (Dæhlen, 2018, s.99).

4.2.1 Læretid, starten på et langt arbeidsliv

Læretiden er starten på et langt arbeidsliv for mange, og dette kan virke skremmende. Etter å ha gått på skole i 12 år, for å så komme seg i arbeid, tjene sine egne penger, ha i større grad selvbestemmelse over eget liv, og møte de krav som stilles i arbeidslivet, kan oppleves som kjekt og spennende for mange, men kan oppleves som tøft og vanskelig for noen. De relasjoner som man har bygd på skolen kan svekkes gjennom at de venner man har møtt på skolen, gjerne ikke opprettholdes på lik linje som når man møttes på skolen hver dag. Man får nye mennesker å forholde seg til, og kravene om selvstendighet og pliktoppfølging økes.

Det er viktig at sosionomer har en åpen dør, og er synlige for dem som synes denne overgangen er vanskelig. Dersom de ikke klarer å mestre læretiden, hvilke forutsetninger gir det for å mestre videre arbeidsliv? For dem som føler at de har valgt feil utdanning, hvilke muligheter er det for disse elevene? Sosionomer har en viktig oppgave i å være der for elevene, gjerne besøke dem i bedriftene, avtale møter, ha jevnlig samtaler, og oppfølging.

4.3 Karakterer

Artikkel 2 støtter antagelsen om at karakterer har en betydning for fullføring av videregående opplæring (Dæhlen, 2018, s.95). En av grunnene til at ungdommene i artikkel 3 har droppet ut er i tillegg til mangel på læreplass, feiling på en eller flere eksamener (Bunting & Moshuus, 2017, s. 8-13). Rundt 10% av alle elever har ikke godt nok grunnlag fra ungdomsskolen for å kunne få det beste utbytte av undervisningen i videregående skole (Gustavsson & Tømmerbakken, 2011, s.27).

Artikkel 2 diskuterer om gode karakterer bidrar til å hindre frafall og sikrer fullføring..

Informanter i artikkel 3 forteller at en av de vanligste og største grunnene til at de valgte å droppe ut er på bakgrunn av at de enten stod i fare for, eller har feilet en eller flere eksamener. Det faget de fleste slet med var matte. En av informantene i artikkel 3 forteller at motivasjonen til å fortsette skolen var ikke til stede da han holdt på å feile en matteeksamen. Og valgte derfor å droppe ut (Bunting & Moshuus, 2017, s.8).

Vi kan lese i media, at det er vanskeligere å få seg arbeid uten utdanning, og dem som ikke fullfører ender oftere opp på stønad fra NAV og har mer økonomiske problemer enn dem med utdanning (utdanningsforbundet u.å). Det å velge å droppe ut er ingen enkel sak for noen. Ungdommene vet gjennom samtaler og oppslag i media at frafallet vil minimere sjansene i arbeidslivet, det kan skape økonomiske problemer i fremtiden, de sosiale relasjonene, og tilhørigheten kan svekkes. Men, allikevel velger 30% av ungdommer å droppe ut av videregående (SSB, 2021). Det vil si at problemene de har når de dropper ut veier tyngre enn det å få en utdanning og inngang til arbeidslivet.

Å ha kontroll over eget liv er et grunnleggende menneskelig behov (Ryan & Deci, 2000). Det å øve til prøver, gjøre lekser og allikevel få dårlige karakterer vil svekke følelsen av selvbestemmelse og motivasjonen til å fortsette. Mellomledere i artikkel 1 hevder at

fagvansker ofte ligger til grunn for sosialpedagogiske vansker (Gjertsen et al, 2018 s.171). Sosialpedagogiske vansker som mobbing, traumer, familieproblemer, atferdsproblemer, lese og skrivevansker, og fattigdom kan ødelegge for muligheten for læring og videre utvikling.

Vi har til nå snakket mye om at frafall i videregående skole har sitt opphav i dårlige relasjoner til voksne på skolen, mangel på læreplass og overgangssituasjoner som er vanskelig. Det finnes andre teorier som handler om frafall, men det er vanskelig å finne konkrete svar på hvorfor ungdom dropper ut. Som nevnt tidligere finnes det andre faktorer som ikke er nevnt i teksten, men som er relevante for å besvare problemstillingen: sosioøkonomisk status, mobbing, psykiske lidelser, og minoritetsgrupper som er utsatt og foreldrenes utdanningsnivå, er noen av temaene som ikke er nevnt. Disse temaene er viktige, og interessante for senere lesing.

Man kan fra et annet perspektiv spekulere om alle som har dårlige karakterer eller som har et ønske om å droppe ut, har alvorlige problemer som ligger til grunn for valget av frafall. Kan ikke noen elever rett og slett bare være lei av skole? I kapitlet om faglig kunnskap ble det skrevet om empati og mentalisering. Mentalisering handler om at det ligger noe bak enhver atferd, altså at vi ser det ligger mer bak mennesket enn bare kropp og atferd (Gustavsson & tømmerbakken, 2011, s,63). Men er det slik at alle som er deprimerte har opplevd noe som gjør dem deprimerte? Er det slik at alle med atferdsproblemer har noe som ligger bak atferden? Eller kan atferdsproblemer komme ``av seg selv``? Som sosionomer ønsker man å grave og finne årsaker på atferd og sykdom, finne ut hva som ligger bak. Det er lite sannsynlig at dem som dropper ut, dropper ut bare på grunn av at de kan. Da har man grunn til å tro at den indre motivasjon som handler i dette senario om lønnet arbeid, vil veie tyngre enn å droppe ut. De som vi gjennom denne oppgaven har blitt kjent med, har alle grunner til at de droppet ut. Enten det er mangel på læreplass, dårlige karakterer eller at overgangssituasjonen fra skolebenk til læretid er for vanskelig.

Sosionomer er på bortebane når det kommer til faglig kunnskap på skolen, men er på hjemmebane i metodisk sosialt arbeid (utdanningsnytt, 2006). En sosialarbeider er utdannet for, og har erfaring med å arbeide med komplekse etiske spørsmål, og har en kompetanse som kan benyttes i ulike samtalegrupper, individuelle samtaler, foreldresamarbeid, rådgiving til lærere, tverrfaglig samarbeid og forebyggende barnevern (utdanningsnytt, 2006).

Sosialarbeider kan ha samtaler som handler om konflikter, mobbing, sorg, spiseforstyrrelser,

psykisk helse, selvskading, omsorgssvikt m.m. Det er grunn til å tro at dersom man ikke har det bra med seg selv, kan dette gjøre at karakterer og det faglige blir mindre prioritert av ungdommene, som gjør at de ikke får til å få det utbytte av undervisningen som han eller hun burde.

4.4 Veien videre

Frafall i videregående er et sammensatt problem som det ikke finnes noen enkel løsning på. En kombinasjon av uklare, udefinerte roller for sosionomer, og ungdom som mangler motivasjon gjør at veien for å hindre ungdom i å frafalle videregående er lang. Frafall i videregående skole har som nevnt tidligere vært stabilt de siste 20 årene (utdanningsforbundet, u.å.). Og det er grunn til å tro at veien er lang for å endre disse tallene. Til tross for flere tiltak som har vært utprøvd som for eksempel: fraværsgrensa, kurs i ulike fag for å forbedre den faglige kunnskapen, skolearbeid i mindre grupper, tiltak rettet mot karriereinteresser. Har frafallet fortsatt holdt seg på 30% (Wollschied & Nooan, 2015).

Artikkel 2 og 3 forteller at karakterer kan til en viss grad knyttes opp til frafall, og artikkel 1 forteller at faglige problemer ofte ligger til grunn for sosialpedagogiske vansker (Gjertsen et al. 2018, s.171). Man bør da se på tiltak som handler om de sosialpedagogiske vanskene, for å kunne bedre den faglige kompetansen hos elevene. Elevene forteller at matte er det faget de fleste sliter med, da burde man også rette tiltak mot spesifikke fag, som i dette tilfellet er matte.

Målet for lærere er å gi elever faglig og sosial kunnskap. Målet for en sosialarbeider på skolen er å gi eleven sosial kompetanse, slik at eleven får et godt utgangspunkt for å tilegne seg faglig kunnskap (utdanningsnytt, 2006). Det kan spekuleres om det burde settes inn nye tiltak i skolen, og gi sosionomer en mer definert rolle og status i skolen. Tiltak som å ansette flere sosionomer på skolene som har mulighet, og kompetanse til å følge opp elever som er ute i bedrift, hjelpe ungdommer til å finne læreplaner, og sette søkelys på relasjonsarbeid mellom lærer og elev, kan være tiltak som kan hjelpe å bidra til å hindre frafall i videregående. Men, det er ikke en sikker konklusjon å komme med.

Deci og Ryan (2000) sin selvbestemmelsesteori og det relasjonelle perspektivet (2011) kan brukes som verktøy for å forstå til en viss grad hvorfor ungdom dropper ut. Og kan brukes av sosionomer i arbeidet mot frafall. Enten det handler om selvkontroll, mangel på relasjoner til

voksne og andre ungdommer på skolen, indre motivasjon som er svekket eller svekket mentaliseringsevne blant elevene.

5.0 Avslutning

Sosionomer på skole har ingen juridisk bindende arbeidsoppgaver slik som lærere har, og det er derfor vanskelig å trekke klare konklusjoner på konkrete arbeidsoppgaver som en sosionom skal ha på skole. Oppgaven har dermed prøvd å argumentere seg til mulige arbeidsoppgaver som sosionomer bør ha på skole som for eksempel: relasjonsarbeid, oppfølging av elever i bedrift, gi informasjon om elevenes rettigheter på skolen, og hjelpe elever med å finne læreplass. Det er viktig å se på frafall som videregående som individuelle problemer sammen med de strukturelle problemene som er i skolen. Det trengs mer forskning på sosionomers rolle og status på skole. Arbeidsoppgavene som finnes nå, er uklare, udefinerte og ikke juridisk bindende. Men, dette vil si at sosionomer har en fleksibilitet i sitt arbeid, og kan rette seg mot de arbeidsoppgavene som de selv mener er viktige. Dette kan skape variasjon i resultatet av arbeidet, men gjør også at sosionomer har en autonomi over sine arbeidsoppgaver.

Vi har sett på flere negative sider ved skolen, som manglene relasjon til voksne på skolen, mangel på læreplasser, mangel på oppfølging i forhold til fag og i bedrift. Og selv om den norske skolen gjør mye bra, er det mye som kan forbedres. Det burde vurderes å gi sosionomer klare arbeidsoppgaver på skole, for å sikre kvalitet i arbeidet og for å kunne gi ungdommene et bra og helhetlig tilbud. Hvordan kan ungdommer vite hva en sosialarbeider på skole gjør, når sosialarbeideren ikke vet det selv?

Problemstillingen i denne oppgaven er: *Hvorfor dropper ungdom ut av videregående skole, og hvordan kan en sosionom på skole bidra med i å hindre frafall?* Denne problemstillingen er generell, og det er flere faktorer på hvorfor ungdom dropper ut som burde vært en del av oppgaven, men som er utelatt. Viktige temaer som oppgaven ikke har skrevet om er: foreldrenes utdanningsnivå, psykiske lidelser, mobbing, sosioøkonomisk status, utsatte grupper, og ungdommer med minoritetsbakgrunn. For å få en bredere forståelse av hvorfor ungdom dropper ut av videregående, oppfordres det til å lese om de nevnte temaene. Temaene denne oppgaven har tatt for seg er blant annet relasjon, overgang fra skolebenk til læretid, og karakterer.

Konklusjonen er at karakterer kan ha en betydning for fullføring av videregående (Dæhlen, 2018, s.95). Flere av elevene kommer fra familier med ulike problemer som alkohol, narkotika og sykdommer (Bunting & Moshuus, 2017. s. 10-13). Frafall i videregående er et komplisert problem som det ikke finnes noen enkel løsning på (Utdanningsforbundet, u.å). Sosionomer har en viktig jobb å gjøre i videregående, men mangler klare arbeidsoppgaver på hvordan de kan bidra med i å hindre frafall i videregående (Gjertsen et al. 2018, s.177). Oppgaven gir innspill i hvorfor noen ungdommer velger å droppe ut av videregående, men den kan ikke trekke noen endelig konklusjon på hvorfor ungdom velger å droppe ut.

6.0 Litteraturliste

Backe-Hansen, E., Kristofersen, L. B. og Clausen, S. E. (2015) Innledning. I E. Backe-Hansen, C. Madsen, L. b Kristofersen & B. Hviden (red.), *Barnevern i Norge 1990-2010. En longitudinell studie*. Oslo: Nova

Bekkelund, H. (2015, 11. november). Hva er traumer og traumebehandling? *Norsk psykologforening*. <https://www.psykologforeningen.no/foreningen/aktuelt/aktuelt/hva-er-traumer-og-traumebehandling>

Bufdir. (u.å). Barnevern. <https://www.bufdir.no/barnevern/>

Christensen, & Godø, H. T. (2021). Tverrprofesjonelt samarbeid i skolen: Lærerens forståelse av egen kjernekompetanse. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, 105(1), 17–28.
<https://doi.org/10.18261/issn.1504-2987-2021-01-03>

Fagertun, T. (2017, 6. januar). Derfor slutter elevene på yrkesfag. *Forskning.no*.
<https://forskning.no/nordlandsforskning-partner-skole-og-utdanning/derfor-slutter-elevene-pa-yrkesfag/372741>

Gjertsen, Hansen, M. B. V., & Juberg, A. (2018). Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen. *Tidsskrift for Velferdsforskning*, 21(2), 163–179.
<https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-05>

Grønmo. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (pp. XI, 440). Fagbokforlaget.

Gukild, E. (2015, 27. august). Ensomhet største årsak til frafall i videregående skole. *Aftenposten A-magasinet*.
<https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/OjxV/ensomhet-stoerste-aarsak-til-frafall-i-videregaaende-skole>

Hosseini, & Aamodt, M. (2009). Flere tar høyere utdanning: utdanning. *Samfunnsspeilet (online)*., 23(2009) nr. 5-6.

Kojan, B. H & Fauske, H. (2011). Et klasseperspektiv på barnevernets familier. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 14(2), 95-107.

Marianne Dæhlen. (2018). Sikrer gode karakterer fullføring? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 21(2), 86–102. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-01>

Mjaavatn, P, E. Frostad, P. (2014) Tanker om å slutte på videregående skole. Er ensomhet en viktig faktor? *Spesialpedagogikk*, 79(1).

Mordt, H., Bridahl, V., Figenschou, K. (2017, 14. Mars). Fraværgrensa har ført til mindre fravær- men flere elever stryker. Norsk rikskringkasting AS.
<https://www.nrk.no/osloogviken/fravaersgrensa-har-fort-til-mindre-fravaer--men-flere-elever-stryker-1.13425390>

Nordahl. (2012). *Bedre læring for alle elever: om skoler som har problemer med elever, og om elever som har problemer i skolen* (p. 213). Gyldendal akademisk.

Pressboks (u.å) Selvbestemmelsesteorien. Pedagogisk pressboks.
<https://pedagogikk.pressbooks.com/chapter/selvbestemmelsesteorien/>

Privatpsykologene (2019, 13. februar). *Problemer i relasjon til andre mennesker*.
<https://www.privatpsykologene.com/post/relasjonelle-utfordringer>

Rafiq, A. (2021, 12. januar). Mobbing i skolen er et samfunnsproblem. *Utdanningsnytt*.
<https://www.utdanningsnytt.no/afshan-rafiq-mobbing-osloskolen/mobbing-i-skolen-er-et-samfunnsproblem/269021>

Rebni, E. (2015, 29. juni). Identitet og tilhørighet. *Dagsavisen*.
<https://www.dagsavisen.no/kultur/2015/06/29/identitet-og-tilhorighet/>

Ringdal. (2018). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4. utg., p. 562). Fagbokforlaget.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 54-67.

Sagdahl, M, S. (2019, 25. juni). Autonomi. Store norske leksikon.

<https://snl.no/autonomi - filosofi>

Sander, K. (2020, 17. Januar) Selvbestemmelsesteorien.

<https://estudie.no/forventningsteorien/>

Skårderud, F., Sommerfeldt, B. (2008). Mentalisering - et nytt teoretisk og terapeutisk begrep. *Tidsskrift for den Norske Lægeforening*.

Solbakk, J, H. (2014, 10. oktober). Sårbare grupper. De nasjonale forskningsetiske komiteene.

<https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/bestemte-grupper/sarbare-grupper/>

Statistisk sentralbyrå. (2021, 14. juni). Gjennomføring i videregående opplæring.

<https://www.ssb.no/utdanning/videregaende-utdanning/statistikk/gjennomforing-i-videregaende-opplaering>

Stoltz, G. (2021, 20. februar). *Stønad*. Store norske leksikon. <https://snl.no/stønad>

Stuvøy, Tøndel, G., & Tjora, A. H. (2021). *En smak av forskning: bacheloroppgaven som prosjekt, prosess og produkt* (1. utgave.). Cappelen Damm Akademisk.

Støren. (2005). *Ungdom med innvandrerbakgrunn i norsk utdanning. Et dokumentasjonsnotat*. NIFU STEP. <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/283391/NIFUSTEPArbeidsnotat2005-34.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Svarstad, J. (2015, 17. august). Derfor dropper elever ut av skolen. *Aftenposten- A magasinet*.

<https://www.aftenposten.no/norge/i/o1bj/derfor-dropper-elever-ut-av-skolen>

Sykepleien. (2019, 13. september). *Vi har alle noe til felles. Det er vårt grunnleggende behov for å bli sett.* <https://sykepleien.no/meninger/innspill/2019/05/vi-har-alle-noe-til-felles-det-er-vart-grunnleggende-behov-bli-sett>

Tetzchner. (2012). *Utviklingspsykologi* (2. utg., pp. 742). Gyldendal akademisk

Thagaard. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder* (5. utg., p. 222). Fagbokforlaget

Thommessen, J, B., Stoltz, T. (2021, 13. oktober). Skole tar urinprøver av elever ved mistanke om rusbruk- neppe lovlig. *Norsk rikskringkasting AS.* <https://www.nrk.no/norge/skole-tar-urinprove-av-elever-ved-mistanke-om-rusbruk--neppe-lovlig-1.15681265>

UiB. (2020, 9. januar). Litteraturstudie som hovedoppgave i medisin.

https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/litteraturstudie_som_hovedoppgave.pdf
(litteraturstudie)

Utdanningsdirektoratet. (2017. 20. november). Fraværet er redusert, men ... Tilpasninger og konsekvenser av fraværgrensen i videregående opplæring. Delrapport 1.

<https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/fravaret-er-reduisert/>

Utdanningsforbundet. (u.å). Frafall i videregående opplæring.

<https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/utdanningsforbundet-mener/artikler/frafall/>

Utdanningsnytt. (2006, 13. oktober). *Det er behov for sosialarbeidere i skolen.*

<https://www.utdanningsnytt.no/det-er-behov-for-sosialarbeidere-i-skolen/159436>

Utdanning.no (u.å) Videregående opplæring.

<https://utdanning.no/tema/utdanning/videregaende>

Vaslet, K (2014). Ungdom utsatt for omsorgssvikt- hvordan presterer de på skolen. I E.

Backe- Hansen, C. Madsen, L.B Kristofersen & B. Hvinden (red.), *Barnevern i Norge 1990-2010. En longitudinell studie: NOVA.*

Wollschied, S., Noonan, E. (2015, 1. Juli). *Tiltak mot frafall i videregående skole virker!*
Utdanningsforskning.

<https://utdanningsforskning.no/artikler/2012/tiltak-mot-frafall-i-videregaende-skole-virker/>

Wæhle, E. (2018, 22. august). Minoritet. Store norske leksikon.

<https://snl.no/minoritet>